

Utbildningsinspektion i rektorsområdet Torestorpskolan och Gullbergskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Torestorpskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	98
Skolbarnsomsorg	45
Förskoleklass	12

Gullbergskolan	Antal barn/elever/studerande
Skolbarnsomsorg	52
Grundskola	45
Förskoleklass	16
Särskola	1

Utbildningen vid Torestorpskolan omfattar förskoleklass, fritidshem samt grundskola upp till årskurs 6. Utbildningen vid Gullbergskolan omfattar förskoleklass, fritidshem samt grundskola till årskurs 3.

Vid Torestorpskolan finns ingen indelning i arbetslag eller spår. Elever och den pedagogiska personalen arbetar F-1, 2-3, 4, 5-6. Skolans profil är idrott och hälsa. Gullbergskolan är indelad i två spår. Varje spår innehåller förskoleklass samt en 1-3 klass. Skolans har en natur- och miljöprofil.

Torestorpskolan ligger mitt i samhället i en naturskön bygd med mycket skog, sjöar och åkrar. Gullbergskolan ligger en bit utanför Kinna tätort. Bebyggelsen består mestadels av villor samt ett mindre antal radhus.

Genomförandet av inspektionen i Rektorsområdet Torestorpskolan och Gullbergskolan

Skolverket sände den 1 december 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för Torestorpskolan samt Gullbergskolan har bestått av undervisningsråden Erik Bergeå och Thomas Nilsson. Besök i Torestorpskolan genomfördes den 23 februari 2004 och besök i Gullbergskolan genomfördes den 24 februari 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Rektorsområdet Torestorpskolan och Gullbergskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapport-

ten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

Rapporten grundar sig även på ett frågeformulär om åtgärdsprogram, vilket skickats till och fyllts i av grundskolans rektorer och specialpedagoger. Skolverket har tidigare, under 2001-2002, gjort en nationell kartläggning av åtgärdsprogram i syfte att studera och analysera förekomsten, användningen och innehållet i åtgärdsprogram ("Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskola" Skolverket 2003, Stockholm.). Frågorna i det nu aktuella formuläret är hämtade från kartläggningen. Inspektörerna har också tagit del av skolornas åtgärdsprogram.

Vidare grundar sig rapporten även på en skolbilsundersökning med frågeformulär, vilket skickats till och fyllts i av föräldrar med barn i förskoleklass samt i grundskolans årskurs 2, 6 och 9. Skolverket gör regelbundna attitydundersökningar bland elever i grundskolan och gymnasiet, lärare i grund- och gymnasieskola, skolbarnsföräldrar och allmänhet i syfte att få information om olika intressentgruppers syn på, bilder av och attityder till skolan. Inspektörerna har också tagit del av föräldrarnas egna kommentarer under "övriga synpunkter" i frågeformuläret. Frågorna i det nu aktuella formuläret är hämtade från "Attityder till skolan 2003".

I Torestorpskolan och Gullbergskolan genomfördes intervjuer med elever, lärare, rektor, samt föräldrar. Lektioner besöktes. Inspektörerna deltog även i ett så kallat stormöte på Gullbergskolan. Under besöket fördes också samtal med elevråden samt med personer som arbetar aktivt med värdegrundsfrågor.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Vid både Torestorpskolan och Gullbergskolan arbetar samtliga i verksamheten för att barnen/eleverna skall utvecklas till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. Skolorna har klassråd, elevråd samt matråd. Gullbergskolan har även ett inköpsråd. I samtliga råd sitter elever med från olika årskurser och deltar efter ålder och mognad. Enligt personalen lyssnar eleverna på varandra och eleverna accepterar de beslut som fattas i demokratisk ordning. Eleverna vid både Torestorpskolan och Gullbergskolan anser att de genom de formella organen kan vara med och påverka vad som skall köpas in till skolan.

Eleverna vid Gullbergsskolan anser även att de kan ventilera olika typer av problem samt tillsammans med läraren föreslå lösningar på problemen. Enligt både elever och personal tar eleverna ansvar för både sin utbildning och sin miljö. Detta kommer bland annat till uttryck genom skolornas arbete med värdegrundsfrågor. Samtliga elever som inspektörerna samtalar med anser att det är viktigt att visa respekt för varandra och att det är viktigt att acceptera olikheter. Eleverna vid båda skolorna menar att de har lärt sig hur de skall vara för att vara en bra kompis. En elev berättar också att det är via klassrådet hon nu vågar tala inför andra i klassen samt öppet vågar berätta sina idéer och åsikter. Eleven menar också att det i klassrådet är högt i tak där eleverna inte skrattar åt varandras åsikter. Eleverna som inspektörerna samtalat med trivs och känner sig trygga på skolan.

Intervjuer med elever samt observationer vid lektionsbesök visar att elevernas möjligheter till inflytande över undervisningen varierar vid skolorna. Eleverna vid Gullbergsskolan anser att de kan vara med och påverka undervisningens utformning genom att de ges möjlighet att delta vid veckoplaneringen. Eleverna vid Torestorpskolan anser sig inte kunna vara med och påverka varken undervisning eller planering. Vid båda skolorna framträder en hänsynsfull miljö bland både personal och elever under lektioner och på raster.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultat av arbetet med värdegrunden är mycket bra i Gullbergsskolan. I Torestorpskolan är resultatet av arbetet med värdegrunden bra men bör utvecklas så att eleverna bättre kan vara med och påverka undervisning och planering.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Torestorpskolans verksamhet innefattar årskurserna F-6. Det innebär att de nationella proven i årskurs 5 kan ses som ett resultat av den egna verksamheten. Skolans skriftliga kvalitetsredovisning från läsåret 2002/2003 berättar att 6 av 12 elever inte uppnådde målen i matematik och 4 av 12 elever inte uppnådde målen i svenska och engelska.

Gullbergsskolans verksamhet innefattar årskurserna F-3, varför de nationella proven inte genomförs vid skolan. Eleverna genomför de nationella proven i den grundskola de överförs till efter årskurs 3, Örbyskolan. Resultaten av de nationella proven i årskurs 5 redovisas inte till Gullbergsskolan.

Besök i verksamheten visar att eleverna vid Gullbergsskolan är väl förtrodda med att arbeta självständigt och att utvärdera sitt eget lärande. Vidare visar intervjuer och besök i verksamheten vid de båda skolorna att målen för lärandet i läroplanen och kursplanerna inte är kända av eleverna.

Skolorna redovisar inte egna utvärderingar eller resultat som visar elevernas utveckling i relation till de nationella målen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Torestorpskolans redovisade kunskapsresultat inte är bra.

Med hänsyn till redovisade resultat vid de nationella proven i årskurs 5 menar inspektörerna att skolorna behöver utveckla metoder och utvärderingar för att kunna analysera elevernas utveckling i relation till de nationella målen.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Både Torestorpskolan och Gullbergskolan arbetar aktivt för att värna om skolans arbetsmiljö samt elevernas och föräldrarnas möjlighet till delaktighet.

På Torestorpskolan finns ett handlingsprogram mot mobbning. Programmet omfattar inte begreppet kränkande behandling utan utgår endast från begreppet mobbning. Handlingsprogrammet innehåller förebyggande arbete samt konkreta åtgärder för att förhindra pågående mobbning. Handlingsprogrammet belyser inte när och hur uppföljning och utvärdering skall äga rum. På skolan finns ett mobbningsteam vid namn UMIS. UMIS betyder utrota mobbning i skolan. I UMIS ingår två från personalen samt vissa särskilt utvalda klassrepresentanter vilka skall vara förebilder och inte tillåta att någon mobbar eller mobbas. UMIS sammanträder en gång per månad. Klassrepresentanterna har som uppgift att vara kamratstödjare.

De elever Skolverket samtalat med uppskattar att det finns fungerande kamratstödjare på skolan. Vid skolans anslagstavla vid entrén till skolan har UMIS satt upp en låst brevlåda i vilken samtliga elever anonymt kan lägga lappar. Vid samtal med personalen på skolan framkommer att skolan inte har någon definition av vad som anses vara kränkande behandling. Det framkommer också att personalen anser att elevernas upplevelser av att bli utsatta för kränkande behandling måste tas på större allvar och att perspektivet vuxen kränker elev måste synliggöras i handlingsprogrammet. Inspektörerna konstaterar att handlingsprogrammet inte är känt hos elever och föräldrar. Samtliga elever inspektörerna samtalat med trivs och känner sig trygga på skolan. Vissa av eleverna som inspektörerna samtalat med menar att det på skolan finns elever som mobbar och att lärarna är passiva när eleverna påtalar detta. Varken skolans beskrivning av UMIS eller handlingsprogrammet mot mobbning finns uppsatt på skolans anslagstavlor. På anslagstavlor och i vissa klassrum finns dock skolans trivselregler.

Gullbergsskolan har ett bra fungerande handlingsprogram mot kränkande behandling och mobbning. Planen är förankrad i både skollagen och läroplanen. Planen innehåller dels skolans målsättning, dels definitioner av begreppen kränkande behandling och mobbning. Enligt skolans personal tas varje elevs upplevelse om att bli kränkt på allvar genom att den utreds. Handlingsprogrammet innehåller förebyggande arbete, konkreta åtgärder samt hur dokumentation och uppföljning skall ske. Planen saknar dock en tydlighet avseende vem som ansvarar för vad. Handlingsprogrammet omfattar samtliga perspektiv, det vill säga även situationer då vuxen kränker elev och elev kränker vuxen. Programmet är väl känt av eleverna och föräldrarna. Skolan har ännu inte inrättat något mobbningsteam eller liknande. Skolpersonalen vill avvakta för att se vilka former som passar Gullbergsskolan bäst. Av handlingsprogrammet framgår inte när det senast reviderades och inte heller datum avseende dokumentets upprättande.

En stor del av det förebyggande arbetet integreras i det vardagliga arbetet genom att eleverna får lära sig att visa respekt för varandra och för den miljö de verkar i. Inspektörerna noterade att handlingsprogrammet satt uppsatt på skolans anslagstavlor. Inspektörerna noterade även att handlingsprogrammet kontinuerligt diskuterades med eleverna. De elever som inspektörerna pratade med trivs och känner sig trygga på skolan.

På Torestorpskolan finns elevråd, klassråd samt matråd. Eleverna anser att de kan vara med och påverka vad som skall köpas in till skolan. Eleverna anser att det är bra att det finns elevråd samt klassråd eftersom eleverna då kan vara med och bestämma. Eleverna i elevrådet var dock inte helt övertygade över vilken roll de har och vad de har åstadkommit. Representanterna i elevrådet utses via val i respektive klassrum. De elever inspektörerna träffat anser att de inte har givits möjlighet att få vara med och påverka skolans ordningsregler. Eleverna förstår inte syftet med vissa regler och anser att personalen inte lyssnar i tillräckligt hög grad på elevernas synpunkter. Eleverna anser att de inte kan vara med och påverka sin egen planering och inte heller i övrigt sin lärsituation. Personalen anser att eleverna kan vara med och påverka sitt lärande inom vissa ramar. Föräldrarna ges möjlighet till samverkan via utvecklingssamtal, föräldramöten, skolråd, informationsblad samt via en så kallad kontaktbok. I kontaktboken får eleverna skriva in vilka läxor de har samt övrig information som behöver delges till föräldrarna. För Torestorpskolan har under längre tid funnits en fungerande föräldraförening (BISAM). Enligt uppgift från rektorn samt förälder har föreningens engagemang minskat varvid föreningen successivt håller på att försvagas.

På Gullbergsskolan finns elevråd, klassråd, matråd, inköpsråd samt en samrådsgrupp. Skolan anordnar även stormöten en gång per månad. På dessa möten träffas samtliga elever och personal för att ventilerar saker med varandra. På mötet ges även möjlighet att för enskilda elever eller elever i grupp att redovisa arbeten eller uppträda. Inspektörerna närvarade på ett stormöte och kan konstatera att samtliga elever ges möjlighet att komma till tals och ges möjlighet till inflytande över sin miljö. Eleverna som inspektörerna träffar säger att de kan vara med och påverka vad som skall köpas in till skolan. Eleverna anser också att klassrådet fungerar bra eftersom då kan eleverna tillsammans med läraren reda ut eventuella problem. Eleverna i elevrådet har inflytande över vilka saker som skall köpas in till skolan. Både klassråd och elevråd hålls formellt, det vill

säga både ordförande, sekreterare samt justerare utses vid varje möte. Rektorn är dock alltid ordförande i elevrådet. Representanterna i elevrådet utses via val i respektive klassrum. Eleverna anser att de har haft möjlighet att vara med och påverkat utformningen av skolans ordningsregler. Eleverna ges också möjlighet till inflytande över sitt lärande samt sin lärsituation genom att ta ansvar för veckans individuella planering. Föräldrarna ges möjlighet till samverkan via exempelvis utvecklingssamtal och föräldramöten samt i samrådsgruppen där det förutom rektorn finns representanter för eleverna, föräldrarna samt personalen.

Eleverna vid både Gullbergskolan och Torestorpskolan får möjlighet till fysisk aktivitet varje dag. Skolorna arbetar på flera sätt för att uppnå de nationella hälsomålen. Pausgympa, dans och rytmövningar finns insprängt under skoldagen. Skolgårdarna inbjuder till såväl rörelse och lek som bollsporter. Vidare är en friskvårdsvecka schemalagd under läsåret och det arrangeras det årligen skoljoggen, skol-OS samt friluftsdagar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolornas arbete för en god psykosocial och fysisk arbetsmiljö till stora delar står i överensstämmelse med de nationella målen avseende hur skolorna skall främja värdegrunden. Inspektörerna anser dock att det för Torestorpskolan finns utrymme att utveckla handlingsprogrammet mot mobbning och även utvecklar formerna för att bemöta elevernas upplevelser av att vara utsatt för kränkningar på ett bättre sätt. Även Gullbergskolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör, i vissa avseenden, kunna utvecklas.

Inspektörerna anser vidare att Torestorpskolan bör se över elevrådets funktion så att eleverna blir medvetna om vilken roll de har och vad de kan och har åstadkommit. Dessutom anser inspektörerna att Torestorpskolan på ett tydligare sätt bör diskutera skolans ordningsregler med eleverna samt beakta elevernas synpunkter. Slutligen bör Torestorpskolan se över hur eleverna kan bli mer delaktiga i planeringsarbetet samt undervisningens utformning.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Torestorpskolan och Gullbergskolan bedrivs en försöksverksamhet under ledning av Timplanedelegationen. Skolorna har fullständig befrielse från den nationella timplanens indelning i tid per ämne eller ämnesgrupp. Skolorna inom försöksverksamheten omfattas dock av samtliga övriga bestämmelser som gäller för grundskolan.

Rektorn och lärarna menar att eleverna ges den undervisning som motsvarar den garanterade tiden i skollagens timplan för grundskolan. Intervjuer och dokument visar dock att elevens val inte finns i Torestorpskolan samt att eleverna i Gullbergskolan inte är medvetna om att elevens val finns.

I Torestorpskolan redogör de elever inspektörerna intervjuar och träffar under lektionstid för vad de lär sig i skolan och under lektionerna. Eleverna kan därmed inte vid något tillfälle sätta sitt lärande i relation till målen för utbildningen. Inspektörerna uppfattar att skolans lärare är mycket uppskattade av eleverna men att verksamheten inte tydligt tar sin utgångspunkt i Lpo 94 och i kursplanerna. Undervisningen är inte målstyrd och målen delges inte eleverna enligt styrdokumentens intentioner. Eleverna kan därmed inte planera och utvärdera sina studier så att de kan se sin egen utveckling i relation till tydliga och mätbara mål.

I Gullbergskolan ser inspektörerna en pedagogisk verksamhet och undervisning där eleverna har stort inflytande över det egna lärandet. Eleverna visar egna veckoplaneringar och utvärderingar som lärarna dessutom varit delaktiga i och gett sitt godkännande till. Klasserna är åldersblandade och undervisningen bedrivs såväl åldersintegrerat som åldershomogent. Inspektörerna observerar att det i klassrummen pågår studier i olika ämnen och på olika nivåer samtidigt. I klassrummen finns det anslag med information till eleverna om hur de på bra sätt kan arbeta för att nå goda resultat. Inspektörerna uppfattar dock att såväl läroplanens som kursplanernas mål inte görs eller är tydliga för eleverna. Elever och föräldrar har stort förtroende för lärarna, men föräldrar konstaterar att de inte har tillräckligt stor kunskap om sina barns kunskapsutveckling i relation till läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen. Vid elevens utvecklingssamtal, en gång per termin, informerar läraren om elevens sociala utveckling samt om vad eleven gjort i relation till målen. Föräldrar och elever menar dock att det brister i skolans information om hur bra/mindre bra de olika momenten utförs.

Skolorna presenterar inte egna utvärderingar eller kunskapsmätningar som ger information om elevernas kunskaper i relation till mål att uppnå, mål att sträva mot eller mål i kursplanerna.

Från Gullbergskolan har dokumentation av förändringsarbetet med "Utbildning utan timplan 2002/2003" lämnats in till Skolverket. Dokumentationen är utformad motsvarande en skriftlig kvalitetsredovisning. Inspektörerna konstaterar att dokumentationen innehåller olika delar och faser av förändringsarbetet, men saknar mål för och analys av förändringsarbetet.

I Torestorpskolan finns det elever som är i behov av särskilt stöd och har upprättade åtgärdsprogram. Lärarna vid skolan menar dock att dessa inte får stöd i tillräcklig omfattning. De menar vidare att det finns fler elever i skolan som är i behov av särskilt stöd, men som inte får sina behov tillgodosedda.

Det frågeformulär om åtgärdsprogram som inspektionen begärde in svar på visar att av Torestorpskolans 98 elever har ca 15 elever behov av särskilda stödåtgärder. Det är 10 elever vid skolan som får särskilda stödåtgärder och 19 elever som har ett upprättat åtgärdsprogram.

Vid inspektionen granskades åtta åtgärdsprogram. Granskningen visar att de granskade åtgärdsprogrammen i de flesta fall innehåller tydliga problembeskrivningar. Det framgår i regel vad man vill utveckla och programmen innehåller mål. Av åtgärdsprogrammen framgår oftast vem som är ansvarig för olika insatser och att elev och vårdnadshavare medverkat vid upprättandet av programmet. De överenskomna åtgärderna genomförs i ganska stor utsträckning och leder i ganska hög grad till de uppställda målen.

I Gullbergskolan visar det frågeformulär om åtgärdsprogram som inspektionen begärde in svar på att av 46 elever har sex elever behov av särskilda stödåtgärder. Fyra av dessa får särskilda stödåtgärder och för två elever finns åtgärdsprogram upprättade. Vid inspektionen granskades två åtgärdsprogram. Inspektörerna har tagit del av dessa, men anser att underlaget är för litet för att analyseras.

Skolorna har inlämnat skriftliga kvalitetsredovisningar för läsåret 2002/2003. I kvalitetsredovisningarna påtalas både brister och utvecklingsområden avseende pedagogisk verksamhet och undervisning. Inspektörerna konstaterar att lärarnas fortbildning är av mer generell art och inte specifikt kopplad till skolornas kvalitetsredovisningar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Gullbergskolans pedagogiska verksamhet och undervisning är bra och i Torestorpskolan godtagbar. Inspektörerna menar att en fullständig befrielse från den nationella timplanens indelning i tid per ämne eller ämnesgrupp bör innebära att arbetet med att göra såväl läroplanens som kursplanernas mål tydliga för elever och föräldrar är viktigt för skolorna.

Inspektörerna bedömer att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får stöd i Gullbergskolan samt att skolan inte upprättar åtgärdsprogram för samtliga elever som får särskilt stöd.

Vidare bedömer inspektörerna, inte minst mot bakgrund av elevernas resultat vid de nationella proven i årskurs 5, att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får stöd i Torestorpskolan. Inspektörerna menar att skolan bör utveckla metoder för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Torestorpskolan och Gullbergskolan leds av samma rektor. Förutom ovanstående två skolor är även denna rektor för Kullabyns- och Korshögens förskolor. Dessa två förskolor omfattas inte av denna rapport. Rektorn har ett övergripande ansvar för det pedagogiska, administrativa samt personalledande arbetet

inom ramen för dessa fyra enheter. Rektorn är utbildad till förskollärare och har arbetat inom barnomsorgen en längre tid. Sedan 1985 har rektorn innehaft arbetsledande uppgifter i Marks kommun. Hon är sedan fyra år tillbaka rektor vid Gullbergskolan och har dessförinnan varit biträdande rektor samt arbetsledare. Rektorn genomgår nu den statliga rektorsutbildningen.

Rektorn tillträdde som rektor även vid Torestorpskolan den 1 januari 2004 och menar därför att hon ännu inte blivit förtrogen med verksamheten.

Inspektörerna konstaterar att personalen vid både Gullberg- och Torestorpskolan oroas över att rektorn ansvarar för ett stort geografiskt område med flera enheter. Det innebär att rektorn inte alltid är direkt tillgänglig vid samtliga enheter. Personalen anser dock att rektorn alltid är nåbar via telefon, men det blir svårt att hinna med vardagliga och nödvändiga pedagogiska diskussioner. Enligt personalen hinner rektorn inte heller ägna någon tid åt att studera elevernas lärmiljö genom att besöka pågående lektioner. Personalen vid Torestorpskolan har under en längre tid varit utan konsekvent och kontinuerligt ledarskap varvid skolans personal nu efterfrågar ett tydligt pedagogiskt ledarskap. Vid Gullbergskolan har rektorn dock till sin hjälp en så kallad gruppleddare som tillika är utbildad till fritidspedagog.

Enligt intervjuer med elever och personal vid både Torestorpskolan samt Gullbergskolan har framkommit att rektorn är förtrogen med sitt uppdrag, men en oro finns över att rektorn inte kommer att ges möjlighet att utöva sitt uppdrag på adekvat sätt eftersom rektorn verkar inom ett stort geografiskt område samt ansvarar för flera enheter.

Rektorn ingår i ledningsgruppen för Örby distrikt och träffar inom ramen för denna ledningsgrupp regelbundet övriga rektorer i distriktet.

Både Torestorpskolan och Gullbergskolan upprättar årligen skriftliga kvalitetsredovisningar som ett led i uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Båda skolorna har tydliga redovisningar som till strukturen uppfyller de krav som staten satt upp. De mål som skolorna följer upp och utvärderar är hämtade från respektive skolas arbetsplan. Enligt förordningen om kvalitetsredovisning skall skolorna följa upp och utvärdera i vilken mån skolan nått upp till de nationella målen.

Enligt lärarna vid de båda skolorna och rektorn fungerar inte kvalitetsredovisningen som ett skolförbättringsverktyg. De anser sig vara duktiga på att följa upp och utvärdera verksamheten, men dåliga på att koppla åtgärder till resultaten. Rektorn anser att skolornas redovisningar skall vara ett hjälpmedel för att utveckla och förbättra verksamheten, men har insett att skolorna behöver utveckla sina metoder för att finna vägar att systematisera sitt kvalitetsarbete. Kommunens och skolans kompetensutveckling är inte kopplad till de av skolorna redovisade resultaten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektorn är förtrogen med sitt uppdrag som rektor samt med verksamheten vid Gullbergskolan, men ännu inte med verksamheten vid Torestorpskolan. Vidare anser inspektörerna att både Torestorpskolan och Gullbergskolan har brister i sitt uppföljnings- och utvärderingsarbete. Skolorna upprättar inte skriftliga kvalitetsredovisningar i överensstämmelse med de krav som ställs enligt förordningen om kvalitetsre-

dovisning, eftersom skolorna inte följer upp och utvärderar i vilken grad de nationella målen uppnåts. Inspektörerna anser dessutom att det finns utrymme att utveckla skolans förhållningssätt till kvalitetsredovisningen så att den för skolan blir ett levande och fungerande skolförbättringsverktyg.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Både Torestorpskolan och Gullbergskolan organiserar sina verksamheter med en fullständig befrielse från den nationella timplanens indelning i tid per ämne eller ämnesgrupp.

Intervjuer visar att eleverna i Torestorpskolan inte har tillgång till elevens val. Vidare berättar skolans kvalitetsredovisning att språkvalet för årskurs 6 varit ett bekymmer under vårterminen 2003. Av de 22 eleverna valde 2 franska, 15 tyska och 5 svenska/engelska. De två eleverna som läste franska fick åka skolbuss till Öxabäck och läsa med eleverna där. För de eleverna som läste tyska löstes situationen genom att läraren åkte taxi från Örbyskolan till Torestorpskolan. Det var mycket rörigt och många lektionstillfällen försvann av olika orsaker.

I Gullbergskolan har eleverna tillgång till elevens val. Utbudet fastställs terminsvis. Vårterminen 2004 kan eleverna välja mellan engelska, idrott och hemkunskap. Eleverna kan vid intervjutillfället inte redogöra för om de har elevens val eller inte.

Inspektörerna konstaterar att funktionshindrade elever i mån av behov har möjlighet till likvärdig utbildning i såväl Gullbergskolan som Torestorpskolan.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning i Gullbergskolan är god. Inspektörerna menar dock att skolan bör informera elever och föräldrar mer tydligt om elevens val. Informationen bör innehålla såväl innebörd och syfte som vilka valmöjligheter som erbjuds.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Torestorpskolan inte har tillgång till utbildning i den omfattning eleven har rätt till eftersom elevens val saknas.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter är geografiskt uppdelade i fyra distrikt. Inom distriktet finns det flera rektorsområden. Torestorpskolan och Gullbergskolan tillhör Örby distrikt och utgör tillsammans med två förskolor ett rektorsområde. Rektorn äskar i budgetarbetet pengar direkt från förvaltningen och använder som underlag föregående läsårs faktiska resursfördelning som innefattar en nyckeltalsberäkning baserad på antal elever i respektive årskurs. Faktisk resursfördelning inför kommande läsår är resultatet av ovanstående samt en diskussion mellan samtliga rektorer och förvaltningsledningen. Principerna för resursfördelning inom förvaltningen och skolorna är kända av personalen i verksamheterna.

Enligt föregående läsårs kvalitetsredovisning har Torestorpskolan personal i tillräcklig omfattning, men i årskurs 3-6 saknade två av fyra lärare ändamålsenlig utbildning. Vid inspektörernas besök i verksamheten är så inte längre fallet. Rekrytering av ny lärarpersonal har skett. I årskurs 3-6 saknar nu en av fyra lärare ändamålsenlig utbildning. Däremot saknar nu en lärare som tjänstgör i de tidigare årskurserna en för verksamheten föreskriven utbildning.

Inspektörerna konstaterar att personalens fortbildning vid de båda skolorna är av mer generell art och inte specifikt kopplad till de brister eller utvecklingsområden skolorna redovisar i sina kvalitetsredovisningar.

Lärarna i Torestorpskolan berättar att skolans lokaler egentligen inte är användbara för en pedagogik som ställer krav på flexibla lösningar som innebär olika gruppkonstellationer eller möjligheter för den enskilde eleven att arbeta avskilt. Lärarna menar dock att antalet elever i skolan inte är större än att lösningar står att finna. Inspektörerna konstaterar att skolan är väl utrustad med läromedel av god standard. Vidare finns ett skolbibliotek dit den enskilde eleven alltid är välkommen att låna böcker eller att sitta och läsa i lugn och ro. Vid intervjuer med elever framkommer att skolans datorer inte får användas av årskurserna F-2.

Gullbergskolans verksamhet är uppdelad på två hus. Grundskolan återfinns i det större huset och matsal och förskoleklassen i det andra huset. Lokalerna är små och rummen många. Personalen menar att skolans utrymmen utnyttjas till 100 procent. Inspektörerna konstaterar att lokalerna är ändamålsenliga men att den enskilde eleven har svårt att finna ett eget utrymme för sina studier, där det inte samtidigt finns många andra elever. Skolan är väl utrustad med läromedel av god standard.

Inspektörerna konstaterar att Torestorpskolan eller Gullbergskolan inte är anpassade för elever med fysiska funktionshinder.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att både Torestorpskolan och Gullbergskolan har goda resurser för att utbildningen skall kunna genomföras så att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. Inspektörerna menar dock att Torestorpskolan bör fortsätta sina ansträngningar för att öka andelen lärare med för verksamheten föreskriven utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Rektorsområdet Gullbergskolan och Torestorpskolan övergripande ger goda förutsättningar för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. Rektorn är förtrogen med verksamheten i Gullbergskolan vilket också avspeglas i skolans pedagogiska verksamhet. Skolornas arbete för en god psykosocial och fysisk arbetsmiljö står till stora delar i överensstämmelse med de nationella målen avseende hur skolorna skall främja värdegrunden och i Gullbergskolan är resultaten av skolans värdegrundsarbete mycket bra.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas reella inflytande över undervisningen i Torestorpskolan,
- elevernas kunskapsresultat i Torestorpskolan,
- skolornas handlingsplaner mot kränkande behandling,
- elevernas inflytande samt elevrådets funktion i Torestorpskolan,
- tydliggörande av läroplanens och kursplanernas mål för såväl elever som föräldrar,
- metoder för att identifiera elever i behov av särskilt stöd i Torestorpskolan,
- skolornas förhållningssätt till kvalitetsredovisningen så att den för skolorna blir ett levande och fungerande skolförbättringsverktyg,
- skolans information till elever och föräldrar om elevens val i Gullbergskolan och
- Torestorpskolan bör fortsätta sina ansträngningar för att öka andelen lärare med för verksamheten föreskriven utbildning.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Särskilt stöd ges inte till samtliga elever som har svårigheter i skolarbetet och åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever som får särskilt stöd i Gullbergskolan (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolornas skriftliga kvalitetsredovisningar upprättas inte i enlighet med författningen (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

- Eleverna i Torestorpskolan ges inte möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper genom elevens val (2 kap. 19 och 20 §§ grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2004-09-16	Göteborg

Thomas Nilsson
Erik Bergeå